

ЖАРУН О.В., ТКАЧУК С.П., кандидати екон. наук
Уманський національний університет садівництва

РОЗВИТОК ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АПК

У статті висвітлено сутність інвестицій, інновацій та пов'язаної з ними діяльності організаційних структур АПК. Виявлено існуючі в їх розвитку проблеми. Запропоновано основні напрямки і конкретні пропозиції щодо їх вирішення. Проаналізовано основні завдання інвестиційної політики держави. Розглянуто і проаналізовано фактори, що стимулюють інвестиційну діяльність в АПК. Визначено умови забезпечення належного рівня конкурентоспроможності продукції, підприємств АПК. Обґрунтовано необхідність інноваційно-інвестиційної перебудови економіки України. Розроблення і запровадження інвестиційно-інноваційних проектів є невід'ємною умовою переведення виробництва на інноваційну модель.

Ключові слова: інвестиції, інновації, АПК, конкурентоспроможність, сільське господарство.

Постановка проблеми. Важливим напрямком підвищення конкурентоспроможності української продукції (як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках) є активізація інноваційно-інвестиційної діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми, пов'язані з розвитком останньої, розглядалися у наукових працях вчених: закордонних – Г. Александера, Дж. Бірмана, Дж. Кендрика, А. Кейна, А. Маркуса, Р.А. Фатхутдінова, У. Шарпа; вітчизняних – П.І. Гайдучького, В.М. Гесця, О.І. Дація, М.І. Кісіля, М.Ю. Коденської, М.М. Кропивко, Г.М. Підлісецького, П.Т. Саблука, С.О. Юшина та ін. Однак, незважаючи на це, деякі питання все ж залишаються не до кінця узгодженими і вирішеними.

Мета дослідження – визначення сутності інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств АПК, існуючих проблем та дійових заходів щодо вирішення останніх.

Матеріали та методика дослідження. Теоретичною та методологічною базою дослідження слугували праці зарубіжних та вітчизняних науковців щодо державної підтримки аграрного сектору. У процесі дослідження використовувались такі наукові методи: монографічний, діалектичний, абстрактно-логічний, статистичний, узагальнення та порівняння, метод структурного аналізу.

Результати досліджень та їх обговорення. За визначенням Юшина С.О. [6], для підприємств інвестиції означають модернізацію і технічне переоснащення, впровадження енерго- й ресурсозберігаючих технологій, а отже зменшення частки матеріальних витрат у структурі собівартості та збільшення оплати праці, виробництво конкурентоспроможної продукції. Для економіки в цілому це є насичення ринку високоякісною продукцією, зростання сукупного попиту, збільшення споживчих витрат та дохідної частки ВВП.

Інвестиції, як економічна категорія, означають відносини між суб'єктами інвестиційної діяльності з приводу довгострокових вкладень капіталу у виробництво з метою отримання прибутку та задоволення індивідуальних, колективних та суспільних потреб. Причому, ця категорія не може бути обмеженою лише економічним виміром і повинна доповнюватись соціальним, екологічним, техніко-технологічним, інформаційним та деякими іншими вимірами.

По суті, інвестиціями називають всі види майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності для одержання прибутку (доходу) або досягнення соціального ефекту. За визначенням Н.М. Давиденко [1], сутність інвестиційної діяльності підприємств полягає в організації фінансово-грошових потоків і управління ними з метою ефективнішого використання грошових засобів.

В останні роки все більше запроваджуються такі форми інвестування, як селенг, лізинг, форвардні та ф'ючерсні контракти, опціони, страхові відшкодування. Їх перевагами є насамперед: фіксована вартість, можливості зростання гудвілу в зв'язку з використанням фінансових інновацій, наявність зовнішнього контролю за застосуванням плану використання ресурсу. Основою економічно сталого розвитку є застосування інновацій. За визначенням Школьника Л. [5], вони пов'язані із запровадженням нових товарів, або їх нової якості та нових методів виробництва, відкриттям нових ринків, отриманням нових джерел сировини або із принциповими змінами в наявній галузевій структурі. Розроблення і запровадження інвестиційно-інноваційних проектів є невід'ємною умовою переведення виробництва на інноваційну модель. Вона все більше стає стратегічним напрямом соціально-економічного розвитку будь-якого регіону. На увагу, на наш погляд, заслуговує пропозиція М.І. Лобанова та Н.О. Шквирі [4] щодо створення центру інноваційного розвитку АПК як самостійного госпрозрахункового підрозділу вищих навчальних закладів і науково-дослідних установ. Його завдання полягає у проведенні аналізу інноваційного

потенціалу, забезпеченні наукової та іншої науково-методичної підтримки реалізації програм інноваційного розвитку регіону, у тому числі через механізм програмно-цільового фінансування.

Координатором діяльності вказаного центру є спостережна рада, головою якої є директор. Складовими центру є його п'ять відділів: апробації і доведення наукових розробок до інновацій; маркетингу інновацій; навчально-тренінговий; інформаційно-аналітичного забезпечення інноваційної діяльності; розробки і експертної оцінки інноваційних проектів. Кінцевою ланкою центру інноваційного розвитку є господарства, в яких здійснюються інновації.

Осередком інноваційної культури могли б стати сільськогосподарські технополіси, створені принаймні по одному в кожному з регіонів нашої країни. Вони дозволять децентралізувати аграрний науково-технічний потенціал, стануть регіональним осередком технологічного розвитку, які об'єднують в науково-виробничий моноліт аграрні заклади освіти різних рівнів, науково-дослідні інститути і станції, підприємства різних форм власності з виробництва та переробки сільськогосподарської продукції і сировини [3].

Науково-дослідна сфера має орієнтуватися на ринок новітніх розробок, вивчати попит на наукову продукцію, створювати такі технології, які б в умовах сучасної економіки відповідали критеріям ефективності, були маловитратними, ресурсощадними й екологічно безпечними [4].

Належного успіху у розвитку інноваційної діяльності можна досягти лише маючи відповідну інноваційну інфраструктуру, яка надає різноманітні послуги (накопичує і передає інформацію щодо різних інноваційних продуктів, акумулює необхідні для здійснення інновацій фінансові ресурси, формує бази даних про кваліфікованих спеціалістів у сфері інноваційної діяльності).

Дослідження вітчизняних науковців свідчать про те, що дійсну участь в інвестиційних процесах здатні брати не більше 15 % аграрного сектору, а в інноваційних – взагалі не більше 3%. За таких умов, навіть за наявності суттєвого приросту інноваційно-інвестиційних ресурсів, існує ризик збиткового їх використання [5].

Завдання, що покладаються на департамент інноваційного розвитку, передбачають: розробку інноваційної програми розвитку підприємства, контроль за здійсненням інноваційних проектів; постійне удосконалення структури підприємства з метою підвищення ефективності роботи кожного працівника і колективу в цілому; розроблення плану заходів з модернізації і реконструкції виробництва; орієнтацію розробників і виробництва на задоволення вимог споживачів до продукції, що випускається; забезпечення правильного обліку та звітності щодо інноваційної продукції [5].

Головним завданням інвестиційної політики держави є якісне поліпшення виробничих потужностей АПК та підвищення ефективності виробництва. Враховуючи зростання самостійності регіонів у здійсненні інвестування розвитку сільського господарства і пов'язаних з ним переробних галузей, в кожному з них необхідно визначити регіональні потреби суб'єктів господарювання в інвестиціях та можливості освоїти очікувані суми. Серед проблем, які виникають в агропромисловій сфері за впровадження інновацій, можна виділити такі: відсутність науково-технічної інформації щодо самих розробок і їх впровадження на підприємствах України; невиправдано довга і складна процедура розгляду інноваційних проектів з метою надання їм певних пільг; відсутність ефективної системи фінансово-кредитної підтримки інноваційної діяльності з урахуванням і збереженням спеціалізації підприємств; високий економічний ризик у зв'язку зі значними витратами виробництва на нововведення і невизначеністю ринку збуту; певні труднощі в одержанні пільгових кредитів; невідповідність існуючої в Україні нормативної бази сучасному рівню розвитку світової техніки; нестача обігових коштів; відсутність кваліфікованих кадрів [2].

На жаль, основна частина інвестицій в нашій країні нині спрямована на підтримку розвитку виробництва сировини, яка експортується, а не готової кінцевої продукції, що є економічно необґрунтованим. Факторами, що стимулюють інвестиційну діяльність в АПК на сьогодні є: зростання обсягу валового внутрішнього продукту, підвищення доходів населення, зміцнення платіжно-розрахункової дисципліни, поліпшення фінансового стану підприємств.

Відзначаючи залучення в нашу країну іноземних інвестицій, слід вказати, що на початок 2011 року вони досягли майже 12,4 млрд дол. США (на особу населення – 196 дол. США). Питома вага сільського господарства і харчової промисловості становить 16% [1]. Для залучення більших обсягів іноземних інвестицій в АПК України необхідні чіткі і прозорі дії в оподаткуванні, в системі мита, в ліцензуванні окремих видів діяльності. Найбільш прийнятною формою залучення іноземних інвестицій є спільні з іноземним капіталом підприємства. На початок 2011р. в сільському господарстві було майже 320, а в харчовій промисловості – 720 підприємств з іноземними інвестиціями [1].

Основними причинами доцільності державного регулювання розвитку АПК нашої країни є наступні: доцільність забезпечення продовольчої безпеки; недостатні рівні конкурентоспроможності та ефективності сільськогосподарського виробництва; ціновий диспаритет; значний ризик ведення агробізнесу та його висока ресурсомісткість. При цьому невід'ємними умовами забезпечення належного рівня конкурентоспроможності продукції, підприємств АПК в цілому є:

- побудова ціноутворення з урахуванням інтересів як виробника, так і споживача. При цьому перший з них має одержувати від реалізації своєї продукції доходи, достатні для відтворення, що у сучасних умовах досягається за допомогою дотування та субсидування. А другий має можливість купувати необхідну йому якісну продукцію за доступними цінами;
- вироблювана в Україні продукція має відповідати міжнародним стандартам якості, тому її товаровиробники повинні одержувати диференційовані доплати за якість своїх товарів;
- забезпечення еквівалентності міжгалузевого обміну – через запровадження обґрунтованих еквівалентних цін на вироблену продукцію.

Висновки. Таким чином, проблема розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності є надзвичайно актуальною. АПК є однією з пріоритетних галузей національної економіки, тому уряд робить багато поступок на шляху іноземного капіталу в аграрний сектор нашої держави. На нашу думку, інвестиційна політика нашої держави також повинна спрямовуватися на те, щоб інтерес інвесторів призвести у відповідність з народногосподарськими інтересами, що дасть змогу стабілізувати фінансовий ринок країни, покращити його дисципліну та ділову культуру.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Давиденко Н.М. Активізація інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки України / Н.М. Давиденко // Агроінком. – 2010. – № 9-10. – С. 73-76.
2. Удосконалення інноваційної діяльності в АПК – вимоги часу / П.А. Лайко, М.Ф., Бабієнко, П.М. Музика, Є.Л. Бузовський, О.І. Гойчук, М.М. Кулаєць // Економіка АПК. – 2011. – №1. – С. 85-91.
3. Левченко Ю.Г. Напрями удосконалення управління інноваціями на підприємствах харчової промисловості / Ю.Г. Левченко // Агроінком. 2010. – С.87-92.
4. Лобанов М.І. Регіональні центри в системі інноваційного забезпечення агропромислового виробництва / М.І. Лобанов, Н.О. Шквіря // Агроінком. – 2009. – №9-10. – С. 60-63.
5. Школьник Л. Управління якістю – основа досконалості виробництва / Л. Школьник // Конкуренція. – 2011. – №3. – С. 2-4.
6. Юшин С.О. Аутосорсинг і дорадництво в аграрному секторі економіки / С.О. Юшин, М.А. Брусенко, С.В. Повна // Агроінком. – 2009. – № 9-10. – С. 32-35.

Развитие инвестиционно-инновационной деятельности в АПК

О.В. Жарун, С.П. Ткачук

В статье отражена сущность инвестиций, инноваций и связанной с ними деятельности организационных структур АПК. Обнаружены существующие в их развитии проблемы. Предложены основные направления и конкретные предложения относительно их решения. Проанализированы основные задания инвестиционной политики государства. Рассмотрены и проанализированы факторы, стимулирующие инвестиционную деятельность в АПК. Определены условия обеспечения надлежащего уровня конкурентоспособности продукции предприятий АПК. Обоснована необходимость инновационно-инвестиционной перестройки экономики Украины.

Проблемы развития инновационно-инвестиционной деятельности являются чрезвычайно актуальными. АПК – одна из приоритетных отраслей национальной экономики, поэтому правительство предоставляет льготы на пути иностранного капитала в аграрный сектор нашего государства. По нашему мнению, инвестиционная политика нашего государства также должна направляться на то, чтобы интерес инвесторов привести в соответствие с народнохозяйственными интересами, что даст возможность стабилизировать финансовый рынок страны, улучшить его дисциплину и деловую культуру.

Ключевые слова: инвестиции, инновации, АПК, конкурентоспособность, сельское хозяйство.

Development investment and innovation activity in AIC

E. Zharun, S. Tkachuk

The purpose of this article is determination of essence investment-innovative to activity of enterprises of AIC, existing here problems and effective measures, on the decision of the last.

Essence of investments, innovations and activity of organizational structures of AIC related to them is reflected in the article. Found out existing in their problems. Basic directions and concrete suggestions are offered in relation to their decision. The basic tasks of investment policy of the state are analysed. Factors which stimulate investment activity in AIC are considered and analysed. Certainly terms of providing of the proper level of competitiveness of products, enterprises of AIC. Grounded necessity innovative investment refracting of economy of Ukraine. Certainly strategic directions of perfection of the innovative refracting of economy of Ukraine.

Problem of development innovative investment it is been activity extraordinarily actual. APK is one of important industries of national economy, that is why a government is done by many concessions on the way of foreign capital in the agrarian sector of our state. To our opinion, the investment policy of our state also must head for that, to bring interest of investors to conformity with pertaining to national economy interests, that will enable to stabilize the financial market of country, improve his discipline and business culture.

Key words: investment, innovation, AIC, competitiveness, agriculture enterprises.